

Урбано Градинарство 101

од Мама Органа

Наслов на брошура

УРБАНО ГРАДИНАРСТВО 101

Автор/Изработил

Наталија Бургиева
за Мама Органа

Лектор

Марија Арсенкова
за Мама Органа

ПОДДРЖАНО ОД:

german
cooperation

DEUTSCHE ZUSAMMENARBEIT

giz Deutsche Gesellschaft
für Internationale
Zusammenarbeit (GIZ) GmbH

NALAS Network of Associations of Local
Authorities of South-East Europe

КОНЕКТ

Скопје, 2021

Урбано градинарство

Терминот „урбано градинарство“ се однесува на одгледувањето, преработката и дистрибуцијата на прехранбени култури и производи, од и за локалната заедница, во урбани средини.

Урбаното градинарство постои во многу форми, вклучувајќи и:

- општински и дворски градини;
- градинарство на покриви и балкони;
- градинарство во напуштени места,
- јавни површини и паркови;
- градинарство во саксии;
- аквакултура;
- хидропоника;
- јавни овоштарници

Урбаното градинарство ги вклучува и активностите по бербата, како на пр. креирањето производи со додадена вредност во локалните народни кујни, рекламирањето на добиените култури и производи и справувањето со отпадот од храна.

Со други зборови, под „урбано градинарство“ спаѓаат сите техники и пристапи за одгледување различни видови билки (зеленчук, овошје, зачини, коренови култури) во главниот град, во други густо или високо населени градови, станови, домови и слични области со мало или ограничено земјиште.

Стратегии за урбано градинарство

- **Уредување на дворот со јадливи култури**

Овој вид градинарство ги поврзува уметноста (естетиката) и агрономијата. Во овој вид градинарење може да одгледувате јадливи култури во Вашиот двор, овоштарник или на одобрен јавен простор, а при тоа користејќи однапред смислен дизајн на садење да креирате уметнички градинарски пејсажи. Парцелите можат да бидат од која било форма што ја следи дизајнерската спецификација. Следејќи ги елементите и принципите на дизајнот, овој вид градинарство ја зголемува вредноста на традиционалните, но и на новите техники на производство на храна кои се погодни за мали и урбани простори.

Главните култури во овој вид уредување на дворови се зеленчукот, зачинските билки и овошните дрвца.

- **Градинарство во саксии**

Ова е микро-модел на земјоделство каде што одредена заедница произведува овошје и зеленчук во садови за лична употреба, со цел да си помогне во подобрувањето на приходите, здравјето и благосостојбата на припадниците на истата.

- **Вертикално градинарство**

Посебен вид урбано градинарство погоден за мали простори, особено за украсување на ѕидови и покриви во најразличен стил. Се работи за алтернативен метод на градинарство кој подразбира одгледување растенија во вертикала.

- **Градинарство на метар квадратен**

Едноставен метод за создавање мали, уредни и многу плодни куќински градини.

Компостирање во домашни услови

Зошто да компостирате дома?

Компостирањето е природен процес на распаѓање кој ги претвора градинарските материјали и остатоците од храна во темен и ронлив материјал со мирис на земја наречен **компост**. За некои градинари, компостот е „црно злато“ затоа што е богат со хранливи материи и микроорганизми.

Кога се користи во градината, тој го храни екосистемот на почвата и полека ги ослободува хранливите материи што растенијата потоа ги апсорбираат. Користењето компост е основата на секоја здрава почва бидејќи го стимулира растот на сите растенија и создава прекрасна градина.

Соодветни материјали

- Може да компостирате:

Косена трева, плевел, лисја, исушени растенија, цвеќиња и гранки, шишарки, борови иглички, слама или сено и дрвена кора од дворот.

Остатоци од оброци, лушпи од овошје и зеленчуци, кори и корки, талог од кафе и филтер чај, ориз и зрнести култури од кујната. Хартиени марамчиња и салфетки, необложени картонски чаши, извалкан картон (на пр. од пица) итн.

Рецепт за одличен домашен компост

1. Зелени и кафеави материјали

За да се компостираат, на организмите им треба урамнотежена исхрана со зелени материјали (богати со азот) и кафеави материјали (богати со јаглерод). Зелените материјали, како косената на микроорганизмите им обезбедуваат протеини кои им се потребни за раст и размножување, додека кафените, како сувите лисја, им обезбедуваат енергија.

Повеќето материјали од градината се доволно добро избалансирани за да можат да се компостираат сами. Единствените материјали кои се премногу зелени и влажни за да можат самите да се компостираат се искосената трева, остатоците од храна и животинското ѓубриво, па ако сакате да ги компостирате и овие материјали, треба добро да ги измешате со лисја, слама, искастрени гранки од грмушки, пилевина или исечкана хартија. Хартијата побавно се распаѓа, но и таа може да се искористи доколку другите материјали не ви се лесно достапни.

1. Влага

На секое живо суштество му е потребна влага за да преживее, па така и компостирањето не е ништо поразлично. Премалку влага и организмите за компостирање мируваат или изумираат. Премногу влага и тие ќе се удават, а потоа анаеробните бактерии, кои успеваат во отсуство на воздух, ќе завладеат и ќе создадат лош мирис.

Проверувајте го компостот и по потреба испрскајте го со вода.

1. Проветрување

На организмите за компостирање им треба и кислород. За да се подобри проветрувањето и со тоа да се добие подобар компост:

- Направете повеќе мали воздушни џепчиња во компостарата со тоа што во неа ќе додадете стебленца, дрвца и други цврсти материјали.
- Садот во кој компостирате, поставете го на неколку см. од подната површина. Ова ќе му помогне на воздухот да струи под и нагоре низ компостот. Со тоа ќе се подобри и дренажата на компостот ако тој премногу се навлажни.

Рецепт за одличен домашен компост

- Не правете преголем куп од компост бидејќи поголемите купови може да се набијат и со тоа да ги истиснат воздушните џебови од компостот. Наспроти тоа, помалите купови примаат повеќе воздух од поголемите, но, од друга страна, пак, не се загреваат до тој степен.
- За да го забрзате компостирањето:

Дрвенестите материјали исечкајте ги на ситни парчиња. Ова најлесно ќе го направите со ножици за кастрење

Ставете ги картоните и искастрени гранчиња во дробилка или машина за уништување хартија.

- Иако големината на купот ќе зависи од количината на материјал што треба да го компостирате и системот што сте избрале да го користите, идеалната големина е околу еден кубен метар. Куп со ваква големина може да се направи со материјали кои биле собирани со текот на времето (ладно компостирање) или да се направи одеднаш (топло компостирање).
- Кога ќе се направи поголем куп одеднаш во оптималните услови за компостирање - правилен баланс на хранливи материји, воздух и вода - распаѓањето на материјалите е толку брзо што компостот создава топлина и може да достигне температура и до 70°C. Куповите со големина од еден кубен метар или повеќе, исто така, можат подобро да ја задржат топлината бидејќи се самоизолираат.

